

“Aile Planlaması Bir İnsan Hakkıdır” 11 Temmuz Dünya Nüfus Günü

Birleşmiş Milletler’in dünyadaki nüfus kaynaklı sorunlara dikkat çekmek amacıyla ilan ettiği **Dünya Nüfus Günü** 1989 yılında bu yana kutlanıyor. BM Kalkınma Programı’nın (UNDP) 1989 yılında BM Genel Kurulu’na sunduğu önerinin kabul edilmesiyle, her yıl 11 Temmuz tarihinin **Dünya Nüfus Günü** olarak kutlanmasına karar verildi. Gün kapsamında her yıl belirli bir tema çerçevesinde konferanslar ve etkinlikler düzenleniyor, yayımlar yapılıyor

2018 yılı teması: “Aile Planlaması Bir İnsan Hakkıdır”

Birleşmiş Milletler Uluslararası İnsan Hakları Konferansı elli yıl önce 13 Mayıs 1968 Tahran Bildirgesi’ni açıklamıştır: “*Çocukların sayısı ve dünyaya getirilme zamanına özgürce ve sorumluluk sahibi bir şekilde karar vermek ebeveynlerin temel bir insan hakkıdır.*” Bir başka deyişle bu hak çiftlerin istedikleri zaman, istedikleri aralıkta ve sayıda çocuk sahibi olabilmek için gerekli bilgi, hizmet ve araçlara ulaşabilmesi anlamına gelmektedir.

Dünya Nüfus Günü, gelecek nesillerin insan haklarının ne kadar zor kazanıldığının bilincinde olmasını güvence altına alarak herhangi bir “nüfus kontrolü” kavramına karşı çıkılması ve küresel haklar ile bu günü destekleyen kalkınma çerçevelerinin güçlendirilmesi ile ilgilidir.

1968’den bu yana kaydedilen kaydadeğer ilerlemeye rağmen, yüz milyonlarca kadın, erkek ve genç insan kendi ailelerini planlama hakkını kullanamamakta olup 214 milyon kadın hala etkili aile planlaması yöntemlerine erişme hakkından yoksundur.

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu İcra Direktörü **Dr. Natalia Kanem, Dünya Nüfus Günü** hakkında yaptığı açıklamada, aile planlamasının bir insan hakkı olduğu konusuna bir kez daha vurgu yaptı: “Elli yıl önce, dünya ilk defa Uluslararası İnsan Hakları Konferansı’nda aile planlamasını temel bir insan hakkı olarak ilan etti. O zamandan bu yana önemli bir ilerleme kaydedildiğini görüyoruz. Tarihte ilk defa, gelişmekte olan ülkelerde yaklaşık 700 milyon kadın ve genç kız modern doğum kontrol yöntemleri kullanmaktadır - bu da doğuracakları çocuk sayısı ve çocuk doğurma aralıklarını belirleme hakkını kullanmanın en iyi yoludur.

Bir kadın ailesini planlayabildiği zaman yaşamını da planlayabilir. Eğitimine daha fazla devam edebilir, daha iyi işler bulup bu işlere devam edebilir, ailesine, ülkesine ve küresel refaha daha fazla katkıda bulunabilir. Maddi açıdan daha iyi durumda olduğu zaman, çocukları daha iyi eğitim alabilir ve elde edilen faydalar gelecek nesillere aktarılır.”

Türkiye’nin Nüfus Dinamikleri ¹

- Türkiye doğurganlığın yenilenme seviyesinin biraz üzerinde durağanlaştığı, bebek ve çocuk ölümlerinin binde 15 düzeyine düştüğü, doğumda yaşam beklentisinin 75 yaş civarında olduğu, iç ve dış göç hareketlerinin yoğun olarak yaşandığı 80.8 milyonluk adrese dayalı nüfus kayıt sistemine kayıtlı bir nüfusa sahiptir.
- Yanısıra yaklaşık 4,4 milyon yabancı da bu nüfusa ilave olarak ülkemizde yaşadığı tahmin edilmektedir. Bu çerçevede halen ülkemizde yaşayan insan sayısı 85 milyonun üzerindedir.
- Ortanca yaşın 30 olduğu ülkede, nüfusun dörtte biri 15 yaşın altında, yüzde 8’i ise 65 yaşın üzerindedir.
- Nüfus kentsel alanlarda ve özellikle metropollerde yoğunlaşmaktadır.
- Demografik göstergelerdeki mevcut eğilimler devam ettiği takdirde, 2017 yılı ADNKS sonuçlarına göre 80 milyon 810 bin 525 kişi olan Türkiye nüfusunun, 2023 yılında 86 milyon 907 bin 367 kişiye, 2040 yılında ise 100 milyon 331 bin 233 kişiye ulaşması beklenmektedir. Nüfusumuz 2069 yılına kadar artarak 107 milyon 664 bin 79 kişiyle en yüksek değerine ulaşacaktır. Bu yıldan itibaren azalışa geçmesi öngörülen ülke nüfusu 2080 yılında 107 milyon 100 bin 904 kişi olacaktır.
- Toplam doğurganlık hızı kadın başına 2,2’tür. Doğurganlığın en yüksek olduğu yaş grubu 20-24’ten 25-29’a kaymıştır.
- Evlilik çok yaygın olup, boşanmalar yavaşça artan bir eğilim göstermektedir.
- Doğum öncesi ve sonrası bakım ile sağlık kuruluşunda yapılan doğumlar toplumun tamamına yakını tarafından erişilen hizmetler haline gelmiştir. Bununla beraber sezaryen oranı tüm doğumların yarısını kapsayacak şekilde artmış, 100 gebelikte gerçekleşen kürtaj ise 5 yıl içerisinde yarıya düşerek yüzde 5 seviyesine gelmiştir.
- Beş yaş altı ölüm oranı ve anne ölüm oranında 2015 yılı için oluşturulmuş olan Binyıl Kalkınma Hedefleri’ne ulaşılmıştır. Yaşam beklentisi artarken, ölüm nedenleri ve hastalık nedenleri arasında kronik hastalıklar ve doğuştan gelen anomaliler ön plana çıkmıştır.
- Türkiye’de yaygın iç göç hareketi kentler arasındadır. Mevsimlik işçi göçü önemli bir toplumsal ve demografik konu olmasına rağmen hakkında sayısal veri bulunmamaktadır.
- Dış göç açısından Türkiye göç veren ülke konumundan, önemli kısmı belgesiz göçmenlerden oluşan şekilde göç alan ve geçiş ülkesi konumunda olan bir konuma geçmiştir.
- Özellikle 2014 yılı içerisinde sığınan Suriyeli göçmenler hali hazırda geçici koruma statüsünde Türkiye’ye bulunmaktadır.

Dünya Nüfusunun Durumu

- Dünyada yaklaşık 7,7 milyar insan yaşadığı hesaplanmaktadır,
- Erkek nüfusu kadınlara oranla daha fazla. Dünyada her 100 kadına karşılık 102 erkek yaşıyor,
- Dünya nüfusunun dörtte birini 15 yaş altı çocuklar, %62'sini 15-59 yaş arasındaki yetişkinler ve %13'ünü ise 60 yaş üstündeki insanlar oluşturmaktadır,

Günümüzde Dünya nüfusun;

- %60'ı (4,5 milyar) Asya'da,
- %17'si (1,3 milyar) Afrika'da,
- %10'u Avrupa'da (742 milyon),
- %9'u (646 milyon) Latin Amerika ve Karayipler'de ve geriye kalan %6'sı (361 milyon) da Kuzey Amerika ve Okyanusya'da yaşıyor,
- Dünya üzerinde insan yoğunluğunun en düşük olduğu ülke Moğolistan'dır,
- Çin 1,4 milyarlık, Hindistan da 1,3 milyarlık nüfusuyla dünyanın en kalabalık iki ülkesi konumunda yer alıyor. Beş yıl sonra Hindistan'ın dünyanın en kalabalık ülkesi olacağı hesaplanmaktadır.

Aile Planlaması Hakları Kullanıldığında

Gönüllü aile planlamasına ulaşabilmek kadınların doğumlar arasında ara vermelerine olanak sağlar, bu da hem anne hem de çocukların sağlığı için faydalıdır. Aile planlaması aynı zamanda bir kadının üreme yaşamında çok erken veya çok geç gebelik ve çocuk doğurmadan kaynaklanan ölüm ve engellilik riskini de azaltır.

Aile planlaması bireylerin ailelerinin büyüklüğü seçemedikleri zaman daha da derinleşen yoksulluk sorununun üstesinden gelmek için önemlidir.

Gebelik ve doğuma bağlı komplikasyonlar gelişmekte olan ülkelerde 15-19 yaş arası kızlar arasında bir numaralı öldürücü faktördür. Dolayısıyla bilgiye ve doğum kontrol yöntemlerine ulaşmak gençlerin yaşamını koruyabilmektedir. Ne kadar çok bilgi sahibi olurlarsa, geleceklerini planlayabilmek için daha iyi seçeneklere sahip olmaktadırlar.

Riskli doğum sayısı daha az olan, daha sağlıklı gebelik ve daha güvenli doğum yaşayan kadınlar daha düşük ölüm riskleriyle karşılaşmış ve genel sağlık durumları iyileşmiştir. Bebekleri daha sağlıklı doğmakta ve çocuklarının sağlığı yaşam boyu daha iyi olmaktadır. Sağlık konusundaki bu ilerlemeler bir dizi ekonomik faydayı beraberinde getirir: eğitime daha fazla yatırım yapılması, daha fazla üretkenlik, daha yüksek iş gücüne katılım ve sonuç olarak gelir, tasarruf, yatırım ve varlık birikiminde artış.

Doğum kontrol yöntemleri genç yaşta gebeliğin önlenmesine yardımcı olur ve kızların okula devam etmesi, yaşam becerilerini oluşturması ve ileride ücretli iş gücüne katılmak için yaşamlarındaki fırsatların yolunu açmasına olanak sağlar.

Dünya genelinde cinsel yolla bulaşan enfeksiyonlar en yüksek oranda 15-24 yaş arası gençlerde görülmektedir. Aile planlaması hizmetleri, özellikle erkek ve kadın kondomlarının temin edilmesi, bu enfeksiyonların önlenmesini destekler. Kondomlar HIV enfeksiyonu ve istenmeyen gebelik olmak üzere iki açıdan koruma sağlar. Aile planlaması hizmetleri HIV-pozitif kadınların gebeliği istemesi durumunda ve istediklerinde gebeliği önlemesine de yardımcı olabilmektedir.

Dolayısıyla, aile planlaması hakkı sağlık, eğitim ve insana yaraşır bir yaşama ulaşma hakları da dahil başka hakların kullanılmasına imkan tanır. Aile planlamasına yönelik bilgilendirilmiş haklara dayalı bir yaklaşım gebelikte anne ölümü ve hastalıklarıyla mücadele etmek için maliyet açısından en etkili müdahaledir. Aile planlaması da dahil üreme sağlığı hizmetlerini evrensel düzeyde temin etmek bir ülkenin yoksulluğu azaltma ve küresel gelişim hedeflerine ulaşmaya yönelik kaydedeceği ilerlemeyi hızlandırabilir.

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) ve Aile Planlaması

UNFPA tüm çiftler ve bireylerin çocuklarının sayısı ve dünyaya getirilme zamanına özgürce ve sorumluluk sahibi biçimde karar verme ve bunun için gerekli bilgi, eğitim ve araçlara ulaşma temel hakkını ileri sürmektedir.

Gönüllü aile planlamasına ulaşımı arttırmak UNFPA direktifinin merkezini oluşturur. UNFPA doğum kontrol yöntemlerinin yaygınlığını arttırmak ve cinsel yolla geçen enfeksiyonları önlemek, kontrol etmek ve tedavi etmek için ülkelerle ortak çalışmaktadır.

UNFPA aile planlaması hizmetlerine yapılan ulusal yatırımın artmasını savunmakta, üreme sağlığı toplum güvenliğini teşvik etmekte ve seçim yapılacak yöntemleri genişletmek ve hizmetlerin kalitesini arttırmak için yapılan çalışmaları desteklemektedir. Ergenler ve diğer ötekileştirilmiş popülasyonlar için bilgi ve hizmetlere erişim bir önceliktir.

Yeni UNFPA Stratejik Planı 2030 itibarıyla karşılanmamış tüm aile planlaması gereksinimini ortadan kaldırmayı amaçlamaktadır. Bu, Fon'un planının kalbinde yer alan **üç dönüştürücü sonucundan** biridir.

2017 yılında, UNFPA tarafından sağlanan doğum kontrol yöntemleri modern aile planlaması yöntemleri seçeneğine sahip 27 milyon kullanıcıya ulaşma olanağı oldu.

Bu doğum kontrol yöntemleri:

- 13.5 milyon istenmeyen gebeliği
- 32,000 gebelikte anne ölümünü
- 207,000 çocuk ölümünü
- 4.1 milyon güvensiz kürtaşı engellemeye imkan tanıdı.

Nüfus Gösterge Tablosu

[World Population Dashboard \(Nüfus Gösterge Tablosu\)](#) aile planlaması ve cinsel sağlık ve üreme sağlığının diğer yönlerine ilişkin verileri göstermektedir. Ayrıca, [Dünya Nüfusun Durumu 2017](#) raporuna da buradan ulaşabilirsiniz.

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA)

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA), 1969 yılında kuruldu ve dünya çapında nüfus konusunda uluslararası finansmana sahip en büyük yardım kaynağı olan UNFPA, sürdürülebilir kalkınmayı destekleyen politikalar ve stratejiler oluşturulması konularında 150’yi aşkın ülkede faaliyet göstermektedir. Çalışmalarına proje temelli olarak başlayan Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA), 1971 yılından bugüne Türkiye’de; üreme sağlığı, toplumsal cinsiyet eşitliğinin desteklenmesi; kalkınmayla ilgili verilerin toplanması, kullanımı ve yaygınlaştırılmasının artırılması, ve insani yardım konularında çalışmalar yapmaktadır. Bu çerçevede ilk Ülke Programı 1988 yılından 1992’ye kadar sürmüş, şu anda ise Altıncı Ülke Programı (2016-2020) yürütülmektedir.

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA), her gebeliğin istenilen gebelik olduğu, her doğumun güvenli gerçekleştiği ve her gencin içindeki potansiyelini ortaya çıkarabildiği bir dünya için çalışır. UNFPA, bu hedefe ulaşabilmek için, Sürdürülebilir Kalkınma Hedefleri’nden (SKH) özellikle 5 tanesine yoğunlaşmıştır:

SKH 3: Sağlıklı Bireyler,
SKH 5: Toplumsal Cinsiyet Eşitliği,
SKH 10: Eşitsizliklerin Azaltılması,
SKH 16: Barış, Adalet ve Güçlü Kurumlar,
SKH 17: Hedefler için Ortaklıklar

Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu (UNFPA) Sosyal Medya Hesapları:

Facebook: [UNFPA.Turkey](https://www.facebook.com/UNFPA.Turkey) Twitter: [UNFPATurkey](https://twitter.com/UNFPATurkey) Instagram: [unfpa_turkey](https://www.instagram.com/unfpa_turkey) YouTube: [UNFPATurkey](https://www.youtube.com/UNFPATurkey)

ⁱ TÜİK verilerine göre